

ZAKONI O PLEMENSKIH RAZLIKAH NEUSTAVNI

Ta odlok najvišjega federalnega sodišča je mazel curek vode za vse zamorcežere.

Washington, D. C.—Občinske določbe in državni zakoni, ki določajo, da morajo zamorci in belopoltniki prebivati v določenih krajih, so protustavni. Ta odlok je izdalo najvišje zvezno sodišče dne 14. marca tega leta. Tožbo je vložil Benjamin Harmon, zamorec v New Orleansu, ki je hotel svojo hišo spremeniti v hišo z dvema nadstropji, tako da bi v hiši stanovali dve zamorski družini.

Sodišče je bilo mnenja, da je bilo to vprašanje rešeno že leta 1917, ko je bila taka tožba vložena v Louisvillu, Ky., zato je bilo sedaj nepotrebno podati pismen odlok. Odvetnika za mesto New Orleans in za državo Louisiano sta argumentirala, da so se zamorci pričeli od leta 1917 seliti proti severju in da je zaradi tega treba še enkrat uvaževati odlok iz leta 1917.

Zvezno najvišje sodišče razglasa, da ne morejo občine in ne države izdajati odredb ali postav, ki določajo, da morajo zamorci prebivati v posebnih okrajih, ako jim zemljišni posestniki prodajo hiše ali zemljišče, da na njih zgradi hiše. Veljavno so pa kupne pogodbe, ki pravijo, da se je belopoltni lastnik zavezal, da ne bo prodal svojega zemljišča ali pa hišo zamorcem.

Toplo vreme ogroža sadovnjake v Illinoisu

Drevje že brsti in ponekod cvete po centralnem in južnem Illinoisu.

Chicago. — Čikažani so veseli gorkega vremena, ki že traja par tednov, toda sadjarji in farmarji zunaj na deželi s strahom opazujejo sadovnjake. Ne navadno spomladansko vreme, ki je prišlo letos še pred oficijelno spomladjo — prvi spomladanski dan v koledarju je prihodnji ponedeljek — s temperaturo od 50 do 70 stopinj, kar je rekord za te kraje, je povzročilo, da je začelo sadno drevje brsteti in ponekod se že kaže cvet. Brstenje se je pojavilo te dni po vsem južnem in centralnem Illinoisu; tudi v Chicagu in okolici brste grmovi in drevesa. Ako se bo tople vreme nadaljevalo prihodnjih deset dni, bo vse zeleno in v cvetju.

To pa pomeni veliko nevarnost za letošnji pridelek sadja v naši državi. Sadjarji vedo, da varna spomlad se ni tukaj. Prav gotovo se zgodi, da bomo še imeli snežene viharje pred koncem marca in tudi v aprilu niso nič redkega. Prezgodnje brstje in cvetje zmrzne in Illinoisčani se obrišejo za domače sadje.

VELIKE ZALOGE SVILE V SANGAJU.

Sangaj, Kitajska. — V tem mestu se nahajajo velike zaloge prvotne svile, ki je vredna več milijonov dolarjev.

Turški urednik kaznovan, ker se je norčeval iz nove mode.

Carigrad, 18. marca. — Eddin Sadik, urednik turškega lista "Aksan", je bil včeraj obsojen na mesec dni zapora, ker je objavil v svojem listu karikature, s katero se je norčeval iz modernih Turkov. Slika prikazuje Turkino, ki se dviga v balonu v zrak in meče na tla sramotilnost, čednost in žensko čast. Nad karikature je bil napis "Naša žena vstaja".

Upanje Filipincev odvisno od uspeha Kantoncev

Kitajsko nacionalistično gibanje je ožunalo nacionalistično gibanje na Filipinskem otočju. — Tega prepričanja je filipinski rezidenčni komisar v kongresu.

Washington, D. C. (F. P.) — Pedro Guevara, filipinski rezidenčni komisar v kongresu, meni, da sta svoboda Filipincev in spreminitev imperijalistične Japonske v demokratično silo odvisni od uspeha kantonskega revolucionarnega gibanja.

Guevara je dejal zastopniku Federaliziranega tiska, da je kitajsko nacionalistično gibanje pojačalo filipinsko nacionalistično mišljenje zaradi politike, ki jo uganjajo zapadne sile v Kitaju. Nagon samohrane prepričuje filipinsko ljudstvo velikolič, kot kdaj prej, da je treba na otočju razviti nacionalizem. Oni nimajo upanja, da bi zapadne sile z njimi ravnale na podlagi enakosti in pravice.

Guevara je nadaljeval, da kar Filipinci rečejo o zapadnih silah, velja tudi za Združene države glede stikov s Filipinci. Filipinsko ljudstvo je prepričano, da tvorijo predlogi, ki so bili kongresu predloženi glede filipinskega otočja prve korake, da bodo Združene države sprejele

Vesti s promogovnega polja

Rudarjem se izplača zadržanih \$50.000.— Brezposelnost tlačil rudarje.— V Wyomingu bodo delali v prihodnjem mesecu.

Scranton, Pa.—Rudarjema, ki so zaposleni pri Susquehanna Collieries kompaniji v Nantico, ku bodo izplačali zadržanih \$50.000 mezde. Tako se glasi razsodba odbora za izravnavo. Boj je trajal tri leta. Vsak rudar bo prejel približno tisoč dolarjev. Ta denar gre rudarjem, ker so delali na dvojnem robu. Mezda za delo na dvojnem robu je pa višja, kot na enem robu. Kompanija je upala, da se izmuzne z nižjim plačilom.

Pri Hudson Coal kompaniji je pričelo zopet delati 23.000 rudarjev, ki so bili več tednov doma, ker je bilo preveč antracita na trgu. Rudarji so pozimi zelo trpeli, ker so morali večkrat počivati in ostati doma.

Cheyenne, Wyo.—Šest tisoč rudarjev 22. okraja rudarske organizacije ostane na delu po 1. aprilu, ker je rudarska organizacija sklenila pogodbo s podjetniki tega distrikta, ne glede na to, ako rudarska organizacija odredi stavko ali ne. Mezde in delavne razmere ostanejo, kakršne so bile priznane v jacksonvillski pogodbi.

Taki koraki so bili podvzeti tudi v Montani, t. j. v 27. distriktu rudarske organizacije. Tako naznanja distriktni predsednik Joe Bosone.

Svedska filmska zvezda končala stavko.

Culver City, Cal.—Pred šestimi meseci je šla na stavko švedska filmska igralka Greta Garbo, ker ji družba ni hotela povisati tedenske plače. Sedaj se je odločila, da gre nazaj k isti družbi v filme. Izjavila pa ni, če je zmagala v stavki ona ali Metro-Goldwyn-Mayer filmska družba, za katero dela.

Ta pa je imela denar!

Chicago. — Sneli so v trgovskem delu mesta neznani banditi napadli Lorrieno Tuttle ter ji vzeli kožuhasto suknjo, ki jo je isel dan kupila in dala za novej \$3.000. Je pa imela še precej okroglih.

politiko napram Filipincem, kakor jo vodijo zapadne sile napram Kitaju, Indiji, Javi, Singapuru in Indo-Kini.

Naglasil je, da Filipinci občutijo triumfiranje kitajskega nacionalističnega gibanja v državljanski vojni, kar pomeni, zrušenje imperijalistične japonske politike. Japonska ne bo več faktor v imperijalizmu in za to postane faktor v demokraciji na Daljnem vzhodu. Demokratična Japonska ne bo več tvorila nevarnosti za neodvisnost Filipincev. Če bo kitajsko narodno gibanje poraženo, tedaj bo triumfal imperijalizem na Japonskem. Dežela bo ožunata, da se oprime imperijalistične politike, da konkurira z zapadnimi silami. Na Daljnem vzhodu ne bo prizadeta le Kitajska v sled zmage nacionalističnega gibanja, ampak ta zmaga bo učinkovala tudi na Japonsko in Filipinsko otočje.

Zkoni, ki jih smatrajo Filipinci za njih sovražne, so one predloge, ki so bile predložene, da se razširi moč generala Wooda, ki je governor na Filipinskem otočju. Nobena teh predlog ni bila sprejeta, ampak s temi predlogami se strinjata predsednik Coolidge in kongresnik Longworth, ki predseduje kongresni zbornici.

Zvezni volilni pravice

V državi Pennsylvaniji se uvede na čudna volilna pravica. — Če ne plačuješ davka, pa ni maš volilne pravice.

Washington, D. C. — Kongresnik Clyde Kelley iz Pittsburga se je vrnil s konferenco, ki jo je obdržal s federalnimi in poštinskimi uslužbenci. Konferenca se je obdržala v Pittsburgu in unije obojih uslužbencev so se strinjale z načrtom, ki ga jim je predložil, da se ohrani federalnim poštinskim uslužbencem volilna pravica. Državni zakon Pennsylvanije določa, da nima pravice voliti oni, ki se ne more izkazati s potrdilom, da je v dveh letih, preden se je registriral, plačal državni ali okrajni davek. Federalno najvišje sodišče je pa nedavno odločilo, da države ne morejo obdavčiti plač federalnih uslužbencev. V Pennsylvaniji živi okoli šestdeset tisoč federalnih uslužbencev, ki se prehranjujejo s svojo plačo.

Na tej konferenci je prišlo do sporazuma s komisarji okraja Allegheny, da se bo smatralo tri in pol odstotka od plače, ki jih plačujejo federalni uslužbenci v penzijski sklad za njih prihranek, ki je podvržen davku. V splošnem postoji upanje, da bodo tudi drugi okraji sprejeli ta sporazum, da bodo federalni uslužbenci imeli pravico voliti.

BANDITI ODNESLI BOGAT PLEN.

Chicago. — Policija in detektivji so na delu, da zasledijo, kam je izginila iz Congressa hotela zlatnina v vrednosti \$50.000. Pravijo, da je v rokah banditov.

Capablanca zmaga!

New York. — Jose R. Capablanca iz Havane je spet zmagoval v mednarodnem šahovskem turnirju. Njegovo prvaštvo je bilo zagotovljeno 17. marca, ko je Dunajčana Spielmana pritisnil ob steno z enaintridesetimi potezi. Capablanca ima zdaj 12 kreditov. Ves čas tekme je bil na prvem mestu. Dr. Vidmar iz Ljubljane je še vedno na četrtem mestu. Igrali bodo še tri turnuse.

DARROWA P O - ZDRAVILO 8000 ZAMORCEV

V Washingtonu jim je predaval o boju za enakopravnost. Na zamorce je napravilo njegovo predavanje globok učinek.

Washington, D. C. — (F. P.) Clarence Darrow je govoril na javnem shodu pred več ko osem tisoč zamorcev. Predavanje se je vršilo dne 14. marca. Pripovedal je zamorcem, da naj bodo složni in solidarni v boju za pravice svobodnega ljudstva. Poslušalci so mu burno pritrdjevali in ovacije koncem njegovega govora so bile silne. Ta shod pomeni, da prične agitacija za financiranje obrambnega departamenta Društva za napredek zamorskega ljudstva.

Darrow jim je povedal, da morajo zamorci postati lastniki in se izobraziti, da bodo lahko nadaljevali z bojem za osvoboditev. Bela sodišča in bele drhali enako linčajo zamorce, je rekel Darrow. To se ne zgodi iz plemenskega sovraštva, ampak ker belopoltniki žele, da opravljajo zamorci trdo delo in ostanejo v tlačanskih pozicijah.

"Izobrazba je narečja za vsakega," je dejal Darrow, "ampak je potrebna narečja v plemenskem razvoju. Ako ne veste, kaj se godi, kot tega ne ve fundamentalist, tedaj ste rešeni. Ako pa veste, kaj se godi, tedaj se čutite nearečnim. Izobrazba vam segnani za nauki, ki uče, da kljma določa polt in plemo. Zamorski ljudje so vspeji v vroči klimi, belopoltni pa v mrzli. Moroni, ki odločajo o aferah na tej polovici tega sveta niso še nikdar slikali o tej teoriji. Preveč so zaposleni s pohodi in ruhah in sprejemanjem bedastih postav."

Darrowa govor se je slišal kot velika obtožba zamorskih političarjev, a obenem je bil apel na zamorce, da ostanejo složni.

S kitajske fronte

Revolucionarne čete polagoma obkrožujejo in zbujejo obroč okoli važnih postojank.

Sangaj, 18. marca. — Kantonske ljudske čete so včeraj osvojile strateško postojanko Iling, ki se nahaja zapadno od jezera Tajho. Severnjaške čete so se hitro umaknile po železnici v Vusih, ki leži 50 milj severno od Sangaja. Prihod poraženih severnjakov je povzročil paniko v Vusihu, nakar je poveljnik poraženih čet odredil splošni umik iz Vusiha in Canggova v Činkiang, vzhodno od Nankinga.

Inozemci so že docela izpraznili Nanking. Položaj v tem mestu ni znan v tem momentu, kajti Sangaj je odrezan od severa in brzojavna zveza je pretrgana; vesti, ki jih prinašajo kitajski kurirji, se glase, da se bojevanje vrši tik Nankinga.

General Čangčungčang, vodja severnjaške armade, je naglo odšel v Peking poročat svojemu gospodarju Čangtoliu, da je južno od Rmene reke vse izgubljeno, ako ne bo nadaljne pomoči.

V Sangaju se že nahaja kakih 10.000 mož Čangčungčangove šantungske armade, ki so odrezani od severa. Poveljnik teh čet, general Pišučeng, se zdaj pogaja z revolucionarji za prestop v revolucionarno armado.

Argentinijska kupuje ameriški papir.

Washington. — Zadnjih pet mesecev je bilo zaznamovani, da je Argentinijska uvozila iz Amerike velike množine tiskovnega papirja.

Sovjetska Rusija fundira dolg Franciji

Ponudila je odplačevanje carističnega dolga v letnih obrokih po \$11.000.000 skozi 62 let. Konflikt z Anglijo in zdaj z Italijo ter persistno odlašanje ameriškega priznanja sili sovjete, da si zagotovijo prijateljstvo Francije. Čičerin pride te dni v Pariz, kjer se zaključijo pogajanja.

Pariz, 18. marca. — Ruski sovjetski komisar zunanjih zadev Čičerin pride v Pariz še te dni na konferenco, ki ima rešiti vprašanje francoskih posojil iz časov carizma. Čičerin, ki se zdaj nahaja v Frankfurtu na Nemškem, bo konferiral z zunanjim ministrom Briandom in premijerjem Poincarejem toliko časa, da se enkrat za vselej reši vprašanje ruskega dolga. In znamenja so tu, da bo to vprašanje zdaj res rešeno.

Kakor poročajo iz zanesljivih virov, je sovjetska vlada ponudila Franciji sledeči načrt odplačevanja:

Sovjeti bodo plačevali letno po 55 milijonov zlatih frankov (\$11.000.000) skozi 62 let. S tem bodo plačali vsi dolgov, ki znašajo približno eno milijardo dolarjev.

Francoska vlada je pri zadnjih pogajanjih zahtevala 16.400.000 v letnih obrokih. Prvih deset let so niti obroki, nakar naraščajo. To kaže, da obe vladi nista daleč narazen.

Kristijan Rakovski, sovjetski poslanik v Parizu, je včeraj posetil Brianda in aranžiral sta vse potrebno za konferenco s Čičerinom.

Čičeri delajo zgago na Kitajskem

Sovjetska vlada pravi v najnovejši noti, da ne beluharji iz zvali aretiranje kurirjev.

Sangaj, 18. marca. — Beseda na bitka med Mosko in Pekinom se nadaljuje. Najnovejša sovjetska nota, ki zahteva osvoboditev Borodinove in treh ruskih kurirjev v Nankingu ter vrnitev zaseženega sovjetskega parnika "Pamjat Lenina", se med drugim glasi, da so ruski beluharji, ki so v Čangtoliu in armadi, podtaknili sumljive tiskovine na parniku v svrhu, da so dali pretvezo za zasežbo ladje in aretacijo sovjetskih kurirjev.

Ameriške čete se odhajajo v Nikaragvo!

Sto pomorščakov je odrinilo z najnovejšim transportom.

Managua, Nikaragva, 18. marca. — Sto ameriških pomorščakov, opremljenih za aktivno službo, je danes prišlo v Corinto. Poslani so bili takoj v Ciudad Dario, kjer se ima ustanoviti ameriška vojaška posadka.

Bojevanje med vladnimi in rebelnimi četami v Nikaragvi je še vedno v teku.

KELLOGG ZANIKA.

Dennis še ni došel v glavno mesto.

Washington, D. C.—Tajnik Kellogg je formalno zanihal, da je on naročil konzulu Dennisu v Nikaragvi, da dela za izvolitev Adolfa Diaza kot predsednika Nikaragve.

O Dennisu poročajo, da je na poti domov, da dokaže, da je Kellogg spletkar.

Ječa ni imela "odjemalcev"; prodana.

Toronto, Kanada. — Ker ni imela ječa v Londonderryju, Nova Scotia, že dvajset let nobene ječnika, je občni zbor sklenil, da jo proda. Kupil jo je nek kotlar za \$35.00.

DETETA V MESTIH IMAJO SVEŽE MLEKO!

Mehanične naprave spreminjajo posneto mleko in vodo v "dobro" mleko.—Tako daleč je dozorelo ponarejanje živil v kapitalistični človeški družbi.

New York, N. Y.—(F. P.)—Kako daleč je dozorelo ponarejanje živil, dokazuje "enakovnik" (homogenizer), s katerim predelajo posneto mleko in vodo, ako njima prilijejo smetano in nekaj dobrega mleka, v "aveče in redilno" mleko.

Enakovnik je mehaničen aparat, ki po izjavi K. F. Feeja, uradnika mlekarstva in farmakejske biroja, zdrobi majhne delce masla v kondenziranem mleku, ki se vlije v stroji s posnetim mlekom in vodo vred. Fee izjavlja, da je to ponarejanje mleka, ako se posneto mleko, voda in kondenzirano mleko predela s enakovnikom in nato proda kot sveže mleko.

Feejevi zapiski pokazujejo, da je Middle States Milk & Cream kompanija prvih enajst dni v mesecu januarju prejela 3004 posode mleka od farmarjev. V tistem času je pa poslala kompanija v New York 16 posod dobre smetane, za katero je treba 160 posod mleka, vrh tega pa še 3199 posod mleka, ali 355 posod mleka več, kot ga je prejela od farmarjev.

Ko je tržni komisar zaslišal priče iz kompanijskega podjetja, ki so skopaj potrdile obtožbo, je kompaniji odvzel obtoženo dovoljenje za distribucijo mleka. Komisar je na to naznanil, da se druge kompanije nadzorujejo in pregledujejo, ampak Ogden Mills, ki je gubernorski kandidat republikanske stranke, je pa izjavil, da se mleko ponareja na debelo.

Mills je seveda podpornik kapitalizma, in njegove besede so pomenile kritiko demokratične stranke. Ampak v resnici so njegove besede najstrojja obsodba kapitalističnega načina blagovne proizvodnje in distribucije. Dokler profitarji kontrolirajo blagovno produkcijo in distribucijo, kdo naj verjame, da je mleko sveže, ki se pošilja v velika mesta, da hranijo z njim deteta?

V kapitalistični človeški družbi se ne ponareja samo mleka, da so profiti večji. Profitarji ponarejajo živila, kjer jih le morejo. Kadar bodo proizvajalci in razdelilna sredstva pod kontrolo človeške družbe, tedaj ne bodo ljudje več zavživali ponarejenih živil.

Mleko tvori glavno hrano za deteta. Sveže mleko pomeni zdravje in moč za deteta. Kapitalizem je odgovoren za iznajdbo "enakovnika", ki ponareja enega glavnih darov narave za ohranitev detet, da se množe profiti.

OTROK SE UBIL NA DELU.

Podjetnik kaznovan z malo denarno globo.

Boston, Mass. — Louis Arvedon, trgovec s produkti za električne naprave, je bil kaznovan s petdeset dolarji denarne globe, ker je zaposlil dečka, ki še ni bil star šestnajst let. Morris Baker, star trinajst let, je obratoval dvigalo. O podjetniku se ni izvedelo, da je kršil zakon za zaščito mladoletnih, dokler ni dvigalo ubilo trinajstletnega dečka.

Dobra usnjarska trgovina s Španijo.

Madrid, Španija. — Izvoz usnja v Španijo iz Amerike v zadnjem letu je zelo poskočil. Bilo je poslanega za milijon dolarjev več usnja kot leta 1925.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglepu n. pr. (Feb. 28-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne ustavi list.

CERKEV V VOJNI PROTI MEHIKI.

Rimska cerkev ne napove vojne kakšni državi na ta način, kakor se to zgodi, kadar država državi napove vojno. Papež ne izmenjava not z državo, v kateri se verski podaniki Vatikana končno vpro z orožjem v roki državni oblasti v državi, o kateri sodi cerkev, da jo je prikrajšala na njenih predpravah.

Kako se to zgodi, zdaj vidimo v Mehiki.

Rimska cerkev je najprvo ukazala svojim vernikom, da naj prično z gospodarskim bojkotom. Od tega gospodarskega bojkota je cerkev pričakovala velike uspehe. Mislija je, da bo že v nekaj dneh mehiška vlada na kolenih, da se bodo mehiški predsednik in ministri oblekli v obleke spokornikov in potresli svoje glave s pepelom, na kar pojdejo v Kanoso, v sedanjih modernih časih v Rim, in prosijo glavarja cerkve na kolenih oduščenja, ker so se drznili ščititi mehiške kmete pred izkoriščanjem neizmerno bogatih hacenderov, najboljših zaveznikov in podpornikov cerkve, in proglasiti, da imajo vse vere ali cerkve v Mehiki enake pravice.

Ali cerkev je čakala zaman, da Calles in mehiški ministri oblečejo obleko spokornikov in prosijo oduščenja v Rimu.

Enkrat so veliki ameriški dnevniki že poročali, da se je cerkev poslužila punta proti mehiški vladi, da doseže, kar misli doseči z gospodarskim bojkotom, in da je vodja tega punta nadškof Francisco Oroscu y Jimenez v Gvadalahari. Komaj so te vesti zagledale beli dan, takoj so prišli dementi od strani cerkve, da nadškof ne podžiga k punta, ker se cerkev ne umešava v posvetne zadeve in uči pokorščino do posvetnih oblasti.

Zdaj prihajajo zopet vesti iz Mehike in čita jih lahko vsakdo v velikih dnevnikih, da je gospodarski bojkot klaverno ponesrečil in da kroži po Mehiki okrožnica revolucionarne junte, ki pravi, kar se ni moglo doseči z gospodarskim bojkotom, naj se doseže z orožjem v roki. To okrožnico pa po vesteh iz Mehike pripisujejo nadškofu Franciscu Oroscu y Jimenezu.

Okrožnica dalje pripoveduje, da se omenjeni nadškof nahaja pri revolucionarnih četah v gorovju v državi Jalisco, kjer je prevzel poveljstvo nad revolucijo. Nadškof je postal vrhovni poveljnik katoliške revolucionarne armade. Z njim so štirje duhovni, katerih imena so objavljena.

Katoliškim bogatinkam je bilo povedano, da naj prenehajo z gospodarskim bojkotom, a naj pridno razdeljujejo okrožnice, v kateri se oznanja katoliška revolucija proti vladi. Katoliške bogate dame so ubogale. Te pošlejo kakšnega mehiškega kmeta, ki ne zna čitati, nakar mu stisnejo denar v roko in rečejo, da naj razdeli letake med ljudstvom. Tako se bogate mehiške katoliške dame izognejo, da ne pridejo v roke oblastem, nevedne kmete pa poženejo, da nesejo za nje svojo kožo na prodaj.

Cerkev je torej prejela za meč proti mehiški vladi, dasiravno ona uči, da vsa oblast prihaja od boga. Če je ta nauk cerkve resničen, tedaj se je cerkev uprla bogu, ne pa Calles in njegovi ministri. Cerkev je torej tista grešnica, ki se upira božji volji in jo mora po teh njenih lastnih naukih zadeti božja kazen.

Dogodki, ki se odigravajo v Mehiki dokazujejo, da cerkev ne verjame v svoje lastne nauke, in da njeni nauki niso drugega kot slepilo za preprosto ljudstvo, kajti cerkev se je oborožila, prišla je za meč, da z orožjem izvojuje, kar ni mogla doseči z gospodarskim bojkotom. Dogodki v Mehiki dokazujejo še več, in sicer, da ne verjame niti v besede Jezusa Krista, ki jih je izpregovoril Petru, ko mu je dejal, naj vtakne meč v nožnico, ker tisti, ki z mečem končuje, bo z mečem končan.

Medtem, ko se cerkev očitno norčuje iz svojih lastnih naukov in iz besed Jezusa Krista, pa ta cerkev pričakuje, da ji bodo ljudje verjeli, da je vse zlata in gola resnica, kar ona uči. Ali cerkveni dostojanstveniki in njih nižji sarži res mislijo, da so se vsi drugi ljudje, ki niso postali cerkveni dostojanstveniki in cerkveni sarži, rodili brez pameti?

Cerkveni dostojanstveniki in cerkveni sarži naj si zapomnijo te besede: Nekaj časa lahko vlečete vse ljudi za nos, vedno manj jih lahko vlečete trajno, nikdar pa ne bodejte trajno vlečki vseh ljudi za nos. In tistih, ki se ne dajo vleči več za nos, je vedno več na svetu!

SLIKE IZ MEXICANA

Rapid male rudarske organizacije.

South Fork, Pa. — Da si ne bo kdo napačno tolmačil vzroka, zakaj se oglašam iz naselbine South Fork, moram poročati o žalostnem koncu organizacije Miner's Benefit Society of St. Michael, Pa., Local No. 1, kar je s tem v zvezi. Ne poročam bi, ako bi direktno ne očitali, da sem jaz zakrivil razkol organizacije. Ni mogoče, da bi mogel kdo to verjeti. Vso stvar bom opisal, kakorina je v resnici ter koliko nagrade sem prejel za svoj trud. Prišel bom na dan s mojim grehom, naj javnost sodi.

Čitateljem je mogoče znano iz mojih poročil, da smo se organizirali dne 11. novebra, 1925. Storili smo to radi potrebe, kajti tako daleč so nas podjetniki že pritirali, da je vsakdo lahko izprevidel, koliko škoda trpimo, ako nimamo svojega človeka pri tehnicu. Ali kakor hitro je bilo vzbujeno zanimanje, tako kmalu je začelo tudi omahovanje. Vsa poštena prebivalca v naselbini bo priznal, da jaz nisem bil nikak voditelj. Kdo so bili torej organizatorji? Niti eden slovenskega ali hrvaškega rodu, pač pa je bil glavni vodja domačin, John Mock, ki je zdaj že med mrtvih ter zapušča šest nedorošlih otrok in ženo. Bil je še mlad moč, mislim, da 33 let star, pa si je po nesreči zaplil sto funtni sodček karbida, kar ga je razneslo.

Drugi voditelj je bil predsednik in blaginjak obnem, ki je bil pa hitro pogman iz naše naselbine. Vzeli so mu delo, toda on je bil toliko ponosen, da se ni klanjal. Po rodu je bil Italijan, Tom Clossimo. Kaj je hotel pri ljudstvu, ki je neuko in brezbržno. Bile so poteškoče za organizacijo, ali vseeno smo pehali naprej. Delavci so polagoma popuščali svoje dolžnosti, da bi plačevali malenkostni prispevek po \$1 mesečno. Kaj je bilo storiti? Hoditi je bilo treba od vrat do vrat in prositi za njih lastne interese. Dostikrat je bilo treba kako težko požreti. Nепrijetno je bilo to, toda človek, ki se zaveda, se kaj takega ne sme ustrašiti. Izvoljen sem bil za to tudi jaz in hoditi mi je bilo od vrat do vrat, da prosim delavce, naj plačajo prispevek za svojo organizacijo. S tem sem se seveda zameril pri gospodu superintendentu, ki je začel laziti okoli mene kakor maček okoli vrele kaše. Nastopal je zvijačno, ampak jaz sem ga razumel, kakor je tudi on mene, ter je spoznal, da se z menoj ne bo lahko igral kakor mačka z miško.

Začelo se je v aprilu lanskega leta, ko me je nagovarjal, naj spremenim svojo politiko in delam zanj, da mi bo plačal zato. To je bilo pri primarnih volitvah, pa sem mu naravnost v obraz odpovedal, da iz tega ne bo nič in da proti svojim lastnim interesom ne bom delal nikdar. Ravnotako je bilo kot bi ga bil po nosu udaril. Odsel je. Tedaj se je pričela muka zame in za mojo družino. Mesec pozneje so me že preizkusili s tednim dni počitnic. Čez teden dni pa zopet radi 37 funtov "bone" pomešane med premogom. Tu je bilo sedem tednov počitnic. Nearavno so nastopili! Vedel sem, kaj so vzroki, toda klanjati se jim nisem hotel. Vrtil sem svoje delo naprej in trkal od vrat do vrat. To sem si štel za svojo dolžnost, kajti bilo je za organizacijo. Vsi kričali so odpadli, jaz pa sem vztrajal do zadnjega. Mogoče bi ne bil, da me ni tako razsrdilo.

Rečeno je bilo, da so tu delavci 75% organizirani. Toda zavedali se niso, kaj imajo storiti pri nastopu kompanije. Zadnjega januarja je nabila objava, kaj prične 1. februarja, namreč da so delavci v bodoče prikrajšani za 27 odstotkov pri toni premoga, za \$1 pri jardu in za

\$2.50 pri kompanijskem delu. Delavci niso imeli niti toliko pameti, da bi se bili vprašali, ali ni bolje, če se malo posvetujejo predno pristanejo na tako krivično odločitev družbe. Ne mislim nikogar žaliti, posebno ne, kdor ni prizadet, ki tudi ne bo ogovarjal, da je to resnica. Dogodilo se je, da nas je na 1. februarja ostalo doma samo malo število, ne več kakor 40 mož izmed 330. Kar slepo in udano so se podali nesramni gonji družbe.

To je dokaz, da se ni delavec še prav nič naučil. Jako vneti in napredni smo, ako se je treba prerekati med seboj, toda naj superintendent samo malo zapreti, že smo ob pogum.

Jaz sem se v resnici izrazil, ako tudi vsi gredo na delo, da se jaz pod takimi pogoji ne podam. Pri tem sem tudi ostal. In tega si ne štejem v nikakvo zlo. Dne 2. februara je 90 mož glasovalo za stavko in 15 za delo. Na žalost pa se je v par dneh podalo vse na delo, razen par Slovencev in pa Američanov, kateri sploh ne dobijo več dela. Tako se je izrazil super.

Prizadetim devdesetim pa nikakor ne zamerim, ker sem prepričan, da bi ne zmagali. Le toliko rečem, da mene ni treba kritizirati, da sem jaz kriv, ker kakor hitro sem jaz zapustil, so izgubili moža pri tehnicu. To je slab izgovor, saj je vsakemu lahko znano, da mi drugega ni kazalo kot iti, ko dela zame več ni, dokler je Joe Lewis boss in super. Tudi ne rečem, da je krivda Slovencev, da je mala rudarska organizacija tako hitro propadla, temveč je krivda vseh skupaj.

Pozdrav zavednim delavcem. — Henrik Pečarič.

Razmere v Springfieldu.

Springfield, Illinois. — V tem mestu je čikaška Montgomery Co. zgradila tovarno za izdelovanje poljedelskih strojev in orodja že pred tremi leti, pa do sedaj še ni nič obratovala. Dva tedna nazaj je bilo naznanjeno, da bo tovarnica delala. Rudarji so se razveselili, da bodo lahko dobili delo tam, kar je gotovostjo pričakujejo stare, ali sedaj pa slišimo, da jih ima novo podjetje vpisanih že sedaj več kot jih potrebuje. Delajo bo v tovarni okoli tisoč ljudi, kolika bo njih plača, pa se še nič ne ve. Veliko je menda ne, saj vedo, da imajo dosti delavcev in da se lahko igrajo z njimi.

V tem mestu zdaj grade lepe stavbe. Neko gledališče bo dogotovljeno, o katerem pravijo, da bo najlepše izven Chicago.

Društvo "Illinois" št. 47 se z veseljem pripravlja, da bo praznovalo dvajsetletnico, odkar je ustanovljeno. Tudi iz drugih noselbin pišejo, da se bodo društva udeležila. Ampak če človek preveč z veseljem česa pričakuje, se navadno rado obrne slabo. Tako je tudi društvo dobilo udarec katerega je najmanj pričakovalo. Na 3. marca je namreč State Jefferson Bank zaprla poslovanje, oziroma so ga ustavili državni nadzorniki, in društveni assement ni bil plačan na glavni urad. Tudi več Slovencev je prizadetih, nekaj pa jih je čv vsa prihranke. Tudi za Slovenski dom je bil vložen denar na tej banki. Prvi dan je bilo polno ljudi pred banko, ki so se prestrašili, da so vse izgubili. Ženske so se jokale, zraven pa so stali policaji. Sicer obetajo, da bodo vse plačali in da bo banka ponovno pričela poslovati čez par dni, pa zdaj še ni upanja. Tukajšnji listi vsaki dan prinesejo slike kakih lepih igral in cele kolone pišejo o njih, ampak o teh bankah, ki se ljudstvo za nje zanima, pa nič ne pišejo, kakor da ni nič zanimivega. Seda, drugega ne pišejo kakor o škofu ali pač in pa koliko denarja imajo. Saj verjamem, da bodo še več dobili kakor potrebujejo. Dosti je še ljudi, ki bodo radi lačni, samo

da bodo mogli dati tja, čeprav ne bodo imeli nobenih pravic zraven.

Take so naše težave v Springfieldu, iz katerih pa upam, da je bomo izveleli. To nam je tudi dokaz, da denar na svetu ni vse. Ako bi bilo manj denarja pa več delavske zavednosti, bi bila človeška družba taka, da bi bil delavec varen vsaj za tisto pristradano imetje, katerega ima. V družabnem redu kot je lanes se vse peha za denarjem in posledica je, da je na eni strani vsega preveč, na drugi pa vaaga premalo. — Julija Krmelj.

ZDRAVSTVO

MEDICINA PRIMITIVNIH NARODOV.

Če pomislimo, da je preteklo komaj sto let, odkar so sežgali v Evropi na Španekem zadnjo čarovnico na grmadi, se ne bomo čudili, če čujemo, da divja in nepol kulturna ljudstva in plemena obvladuje vera v vraže in čarovanje. Če je bilo še leta 1781 mogoče, da so v Švici verjeli in bili trdno prepričani, da je Ana Goeldijeva začarala 9letno Ano Marijo Tschudijevu, ki je tekem enega samega meseca izbljuvala nad sto bucik, žeblijev in zaponk (katere je menda deklica sama požrla), in so nesrečno obdolženo po strašnih mukah končno obglavili radi čarodejstva, potem bomo razumeli, da si tudi divjak boleznin in smrt, ki posegata v njegovo življenje, razlagata na sličen način in meni, da so razni židuhovi, demoni, duše umrlih ali ubitih sovražnikov, ki ga delajo bolnega, mu žro srce, otravljajo drobovje, pošiljajo mrzlico in druge bolezni in ga skušajo z raznimi čarodejstvi uničiti.

V boju proti tem so seveda najbolj umestna protiva čarodejstva in z njimi v zvezi stoječa sredstva, zagovori, rotitve in razni talismani, amuleti in podobna praznoverska šara, katere se, kakor potrjujejo vsakdanje izkušnje, tudi na svojo visoko izobraženost tako ponosni Evropejci še dolgo ni povsem otresele. Svetovna vojna je pokazala, da od preprostega vojaka pa do najvišjih šarž visok odstotek stoji najmanj na tem stališču, če že stvar ne pomaga, pa vsaj ne škoduje. Poleg svetinje, škapulirjev in križcev so se pod srajco, na nedrjih in po listnicah skrivale razne korale, obročki, zvezdice, korenike, živalski zobje, kristali, deteljice, uročne itd. itd. in pri justifikacijah so se dogajali čestokrat škandalni prizori, ko so razni babjeverci kot šakali planili na še gorko žrtev, ji pulili lase, brodili po ranah, po izstrelkih ali so se trgali za kosce vrvi pri obsejenih, kajti vsi taki in slični ostanki in predmeti imajo čudodeno moč, varujejo zanesljivo pred boleznijo in smrtjo in so imeli radi tega tudi veliko denarno vrednost. Kakor svedočijo torej taki primeri, nismo po svojem čustvovanju in naziranju tako silno daleč od raznih divjih plemen.

Primitivni človek, ki si more naravne pojave še dokaj manj primerno in pravilno razlagati kot izsolanec, živi v večnem strahu pred temi demoni in njihovo močjo. Kakor ga puščajo mnogokrat najsilnejše naravne prikazni, težki potresi, hudi cikloni, ga lahko vsak pojav, vsak predmet, vsak šum ali karkoli, česar ni vajen, spravi naravnost v blazno grozo. Zato pa mora biti vedno pripravljen na odpor in rešitev in mora biti za vsak primer oborožen napram vsem zavarovalnim nakanam zlih duhov. Zavratne in morilne infekcijske bolezni po njegovem mnenju povzročajo tudi zločesti demoni ali duhovi, ki trošijo po detelji kugo, kolero in koze. Časih so tudi bogovi ali boginje, ki jahajo na konju ali muli in imajo razna imena kot "matere" v Indiji in "kospoje" v Georgiji, in ki živo spominjajo na "kužne jezdece", kakor si jih je zamislil v naših krajih srednji vek.

Pa ne le demoni in njim slična breztelezna ali nadnaravna bitja povzročajo bolezni in smrt. Tudi ljudje, ki se odkljujejo po manj nadnaravnih močeh in darovih ter svojem posebnem znanju, se lahko težko zneso nad so-

človekom, če mu niso naklonjeni ali če ga celo črte. Od tod vera v čarovnike in čarovnice, ki se silno kot demoni lahko spreminjajo v poljubne živali, so lahko istočasno na več mestih, umejejo letati po zraku in so poučeni v vseh mogočih čarodejstvih, s katerimi poleg druge škode povzročajo še ono na zdravju in življenju neljubih jim oseb. V era v volkodlake in vampirje temelji na teh naziranjih. Čarovniki se spreminjajo na magičen način v živali, se čudežno lotijo srca svoje žrtve, ji pijejo kri in podobno, tako da le ta zbolí, prične hirati in končno umre. Že samo želja takih čarovnikov, da celo zločest pogled (malocchio) lahko napravi, da oboliš.

Da se proti nakanam te čarovniške gospode z navadnimi sredstvi, osebno z orožjem, ne da dojeti opraviiti, je jasno. Čarodejstvo se najuspešnejše pobija s čarodejstvom — samo znati je treba. To pa žal ni stvar vsakogar, ampak samo posebno izučeni ali pod demonsko zaščito stoječih umetnikov čarodejcev, zagovornikov, zdraviljačev in šamanov, ki stoje v zvezah z demoni in božanstvi ter imajo prijetelje med duhovi, posredujejo pri njih, poznajo sredstva in razpolagajo s čudenjskimi močmi, kar jih vse usposablja za težke boje z nadnaravnimi protivniki.

Ti čarodejci so torej nekako napoli duhovniki, napoli zdravniki, večinoma sleparji, ki vsaj deloma sami verujejo v demone in nadnaravne sile ter končno vedo marsikaj, česar drugi ne vedo, poznajo razna zelišča, učinkovite strupe, zdravila in bolečine. Časih so tudi ženske, ki opravljajo te posle. Do teh čarodejstev vodi potem neprestano razvojna vrsta do naših konjacev zdravomolk, zagovarjalcev in mazačev, ki imajo tudi v srednji Evropi dokaj boljše klientelo kot kak študirar zdravnik. In to ne samo med kmetstki in delavskimi sloji, nego tudi med izobraženim ljudstvom. Ko je nekoč policija v Ljubljani aretirala takega glasovitega hudodelca radi mazaštva, se je pokazalo, da je med njegovim klientelo bilo dokaj nemške aristokracije in najvišjega uradništva in da je bil učinek popoln — zaupal se mu ni samo mestni general, ampak tudi g. državni pravdnik sam!

Povedali smo že, da je dobršen del čarodejskega poslovanja pri divjakih prevara. Čarodejci se namazejo in nametajo z vso mogočo navlako in nadevajo posebne krinke ter hočejo po možnosti izgledati strašno in grozno. Med raznimi ceremonijami, plesom, godbo, petjem, tulenjem itd. zaigrajo kadila, se valjajo po tleh itd. in se bore proti zlim duhovom. Prav radi "izocprajo" iz bolnika kako žival in jo spravijo na premeten način v bljunke ali izločke ali mu jo radi "izsesajo" iz telesa ter jo "izpljujejo" potem iz sebe kot n. pr. črve ali hrošče in drugo drobnjad.

Rekli smo pa, da poznajo ti čarodejci tudi v istini razna lečilna zelišča, zdravila in strupe, osebno mamila, s katerimi ne samo da zdravijo, ampak predvsem lajšajo bolečine.

Saj samo celo vrsto takih drog in iz njih napravljenih zdravil prevzeli kajpada od divjakov, da le omenimo kinin, kokain, eserin, jodimbim in druge. Od zdravnikov in potnikov po tropah vemo, da poznajo ti medicinski primitivni narodi zanesljivo in presenetljivo učinkujoča sredstva, n. pr. sredstva proti kaškemu strupu, ki jih pa hranijo kot velike tajnosti, ki jih ne izdajo nikomur tudi za visoke denarne vsote in vrednosti v blagu. Poznaajo sredstva, ki povzročajo vizije in halucinacije in so torej v resnici čarobne pijače. Tudi masaža, lečenje z vodo, z obkladki in druge procedure jim niso neznane. Čepljenje z neznanimi množinami nevarnih kačjih strupov dokazuje, da jim tudi imunizacija ni neznana. Pravtako jim ni neznano neka-ko čepljenje proti kozam kot poročajo to potniki o Asiantijah. Da pa so tudi večji raznih kirurških poslov in operacij, o tem bomo čuli prihodnjic.

Ali želite znati pravno pisanje? Čitajte slovensko? Naročite "Slovensko-angliško slovnico", katere je izdal in ima na prodaj Kajkova založba S. N. P. J.

ZARKOMET

Idite k počitku!

Delavsko vprašanje je rešen. Nič več ni treba unič, stav delavskih strank, kampanj, revolucij! Bratska ljubezen zavlada med delodajalci in delavci! Vse bo odslej zdravo bogato!

Velika industrijska kompanija je naznanila, da bo skrbela za zdravje svojih delavcev. Vse dve uri postreže delavcem kozarcem mrzle vode!

Oj demantni vek zdaj prid...

Plunk, plunk, plunkati plunk.

O vi vsi, ki ste zaprti po pravici in krivici! Vzemite kitaro v roke, zabrenkajte in zapojte Oj sveta Katarina! ... Zabrenkajte, zapojte in pilite!

Dobra novica iz svete dežele

Po sveti deželi Palestini danes cedita pivo in šnops, poročajo iz Londona. Če je to — je naša Amerika najsvetejša dežela na svetu.

"Krtičar" je rešil.

Lepa hvala "Krtičarji", ker dobrosterna. Ona hoče vsakega imeti zadnje besede kot je že vada pri krtičarjih, torej ji govorim še na to uganko in that's all. Pijane se spreobne, ko se v pismo vrne. To veli tudi za pijanke. — Krtičar Acoste, Pa.

Micka spet poje.

Ko pride pismošosa, prinese "Zarkomet", kako sem jaz vesela, bo čitati kaj spet.

Pogumno on udarja, kdorkoli je že stric; ne plaši se pečlarja, še manj pa pečlaric.

Pa pride kakšna ničla in pravi: To ni nič. "Prosveta" krivo piše, naj vzame jo hude!

Preljubi ti moj Jaka, prebudi se iz sanj; ne bodi taka sraka, izderi iz očesa panj.

In vrle vi ženske, vse hajd na plan! Za "Zarkomet" na delo, da bolj bo še glasan.

Vesela Micka iz West Park

Krtičar na Zapadu.

V Pueblu smo res napredni nad naprednimi. Gešl iz Deverja pravi, da imamo krič sedemnajstih konvencij. Uf! A ima kdo med vami v Chicagu tliko šarž? Naš (pueblski) krič se rad hvali, da spada osmim društvom in da ga nih ne "bita", tudi Gešl ne. Krič kajpak ne ve, da v kričanju principov. Njemu je vse prava na bopokoni, posevni, ležeči križec, samo da se krič. Če bi bilo med nami manj kričanja in več smotrenega dela bi bilo tudi kaj uspeha, tako ga ni. Kričar kriče v društvu radi konvencij in kričanja. Megalos Kaktus, Pueblo, Colo.

Strigeljanje iz Collinwooda.

Dragi Zarkomet! V čikaški listu sem čital, da je naš collinwoodski Strigelj umrl in bil sčano pokopan. Istočasno pa Strigelj krepko udaril v Zarkometu. Kdo se je torej lopnil čeljustih? Prijatelj "Naročnik" ki nekaj gozbešda o nekih storicah, le na dan izza zastorja. Dpakez pokaži in podpis! Saj imaš zopet 30 dni časa, torej lahko napišeš še 30 strani. Nekdo, ki se strinja s "Strigeljom". K. T. B.

Drhal navahila na napadalec dekleta.

Chicago. — V četrtek popoldne je drhal navahila na mlado niča Paul Harta, 21 let starega, ki je napadel neko dekle. Gotovo ga bi drhal ubila, da ni policija pravočasno izgrala napadalec iz rok r. nočice. Dekle je obdolžilo, da ji je nagajal in da jo je hotel napasti.

Politični pregled po Jugoslaviji

FINANČNA POLITIKA RADIKALNO-KLERIKALNE VLADE V BEOGRADU.

(Izvirno Prosveti.)

(K ekspoziciji finančnega ministarstva v Narodni skupščini.)

Proračun, ki ga je predložila radikalno-klerikalna vlada Narodni skupščini obsega sledeče: Dohodki: Fiksni dohodki 7.842 milijonov ali 66%, od teh neposredni davki 1.828 milijonov ali 15%, posredni davki 4.816 milijonov (42%), takse 1.078 milijonov (9,2%), dohodki državnih podjetij 847 milijonov, dohodki prometa 2.695 milijonov, pošte 485 milijonov, sum in rud 451 milijonov. — Skupaj dohodki državnih podjetij 4.478 milijonov dinarjev.

Izdatki: Splošni državni osebni 4.138 milijonov dinarjev, materialni 500 milijonov, prosveta 950 milijonov, gospodarstvo 690 milijonov, narodno zdravje in socialna politika 126 milijonov, odplačevanje dolgov 602 milijonov dinarjev.

Vsi dohodki 11.690 milijonov Din. — Izdatki 11.690 milijonov Din.

Iz teh podatkov vidimo, da se z vstopom Slovenske ljudske stranke (klerikalcev) v centralno vlado finančna politika v Beogradu ni spremenila. Vidimo, da vlada-joči kapitalisti črpa državna sredstva predvsem od revnih in delavnih slojev: delavcev, namencev in poljedelcev. 51% vseh dohodkov prinašajo posredni davki (davki na sol, tobak, vzgajalce, sladkor, petrolej, carina, trošarina in monopolne takse.) Ti davki najtežje obremenjujejo revne in delavske sloje, ker jih mora v isti meri plačati kmet in delavec, kot večkratni milijonar. 33% dohodkov dajejo državna podjetja na račun nizkih plač v teh podjetjih zaposlenih delavcev in uslužbencev. Samo 15% dohodkov tvorijo direktni davki, ki bolj obremenjujejo bogataše; toda tudi polovico teh plač delavcev vsled famoznega davka ročnih delavcev in revni poljedelci vsled visokega obrtniškega in zemljiškega davka. Glavni dohodki pa gredo v ne-produktivne svrhe. Velik del vzame korupcija, kakor smo videli v raznih aferah. Tajni fond, s katerimi razpolagajo ministri brez kontrole, so se vedno večmilijonski. Velike milijarde ljudskega denarja gredo za militarizem. Delavci in poljedelci v Sloveniji imajo sedaj lepo priliko soditi klerikalce ne po njihovih ljudstvu laškajocih besedah, temveč po njihovih protiljudskih dejanjih.

Boj za agrarni zakon v Dalmaciji.

V Dalmaciji še vedno niso ukinjeni fevdalni odnosi kolo- nov (kmetov na veleposestvih) in veleposestnikov. Veleposestniki, ki so po večini Italijani in pristaši reakcionarnih radikalov, silno nasprotujejo, da bi se jim odvzele pravice, ki jim omogočajo izmogočati revne dalmatinske poljedelce. Zakon o dalmatinskem agraru je že dobil od kralja pedsankcijo in je že davno v odboru, toda radikali zavlačujejo njegovo predložitev Skupščini. Ceravno ta zakon, ki so ga izdelali radičevci, ni najboljši in najmodernejši (ker omogoča veleposestnikom in pa bančnim zavodom s pomočjo kapitala dobiti zopet v svoje krepilje poljedelce), vendar znači, pri sedanjem položaju, ko je poljedelec takorekoc brezpravno izmogočavan, — manjša zlo. Za njega se živo zavzemajo dalmatinski kmetje, dočim veleposestniki, ki so pristopili v radikalno stranko, da bi rešili svoje fevdalne pravice na zemljo, na vso moč rovarijo proti sprejetju zakona. V tem boju se mora pokazati Slovenska ljudska stranka (klerikalci), koliko je verjeti njihovemu lepemu kmečko-delavskemu socialnemu programu. Izkazalo

se bo, kot se je že večkrat, da je ta program samo pesek v oči volivcem, a dejanja nasprotujejo lepim besedam. Med veleposestniki je v Dalmaciji precejšnje število višje duhovščine in klerikalci bodo branili krivične in zastarele predpise teh 20 velikih duhovnov bolj, kot pa bože in naravne pravice dvestotisočev dalmatinskih poljedelcev na zemljo, ki jo obdelujejo v potu svojega obraza. Kako se bo končal ta boj zanima tudi ameriške Dalmatince, zato bom poročal vedno o poljedelskem in delavskem gibanju v Dalmaciji.

Gol človek v Narodni skupščini.

Vest o senzacionalnem pojavu golega človeka v Narodni skupščini se je bliskovito razširila po vsej državi. Kako predstavlja belgrajski tisk potek nečuvnega škandala.

Ni ga dogodka po ujednjenju, ki bi se bil s tako bliskovito naglico razširil po celi državi, kakor je bila vest o škandalu v Narodni skupščini z dne 24. februarja. Najmočnejšo in neposredno senzacijo je vzbudil dogodek med belgrajskim prebivalstvom. Prve popoldanske izdaje listov je občinstvo direktno trgalo iz rok kolporterjev, ki so na ta način prišli do nepričakovanega zasluha. Po ulicah so se zbirale gručice meščanov, ki so živahno komentirali dogodek ter ga ocenjevali tako, kakoršno je bilo njihovo politično prepričanje. Opažalo se je, da je radikalom dogodek nad vse mučen in da so se sramovali. V političnih krogih so se pojavljale raznovrstne verzije o predstojećem odstopu notranjega ministra, o demisijski celokupne vlade in proti večeru tudi alarmantne vesti, da deluje ministri predsednik Nikola Uzunović na razpust parlamenta in za nove volitve. Te vesti so bile neposredna posledica izjave združene opozicije, ki je zapretila z obstrukcijo.

Ves dogodek so širši krogi občinstva garnirali s pikantnimi, večinoma izmišljenimi podrobnostmi, zlasti kar se tiče prisotnosti soprog v Belgradu akreditiranih diplomatov. Nič manjšo senzacijo je dogodek izzval v Zagrebu, deloma v Ljubljani in po ostalih mestih v prečasnih pokrajinah. V Zagrebu so dogodek komentirali s škodoželjne strani, pa tudi s humorjem in dovpti. Radič se je tako razvnel, da je kar govoril o volitvah, kjer bo razdeljeval silke pretepenega Ristića z nadpisom: To je program klerodikalne vlade.

V ljubljanskih kavarnah je bilo mnogo domislic, med klerikalci v znanem kotičku Union- ske kavarne pa zgrajanja nad nekulturnim postopanjem opozicije. Večina ljudi pa je tudi v Ljubljani dogodek komentirala s pravične strani. Obžalovala je sicer, da je prišlo do tako krute žalitve dostojanstva našega parlamenta, a je privoščila vladi, v kateri igrajo klerikalci tako klaverno vlogo, zasluženo sramoto.

O dogodku samem poročajo belgrajski listi podrobno in brez olegovalnih izrazov. Čim je Maksimović pričel govoriti o radičevskih očitkih ter zatrjeval, da v področju notranjega ministarstva ni bilo nasilstev in terorja, je vdril v skupščinsko dvorano skozi vrata poleg novinarske lože skupina poslancev ter vodila neznanega, skoro popolnoma golega človeka s seboj. Neznane je imel na sebi spodnje hlače in telovnik s kratko košuljo. S poslanci in neznanec so vdrli v dvorano tudi privatniki. Skupina se je zagnala proti sredi dvorane. Večina prisotnih poslancev, predsednik Narodne skupščine in ministri sprva niso zapazili, za kaj gre. Marko Trifković je zvonil z zvoncec in klical k redu. Ministri so skočili na noge in gledali, kaj bo. V diplomat- skih ložah, na galerijah in v novinarskih klopih sta zavladala nemir in osuplost. Poslanci, vpili vsevprek, mahali z rokami, kričali proti vladnim mizam. Vi- deti je bilo, da se je dogodilo nekaj neobičajnega. Človek, ki so ga poslanci pripeljali v zbornico, je klonil z glavo in gledal topo

pred se. Kratka košulja mu je komaj pokrivala prsi, spodnje hlače so bile raztrgane. Dame na galerijah in v diplomatskih ložah so zavriskale in si zakrile obraze. V splošnem metehu sta pristopila k neznanu posl. Rad- falović in Jeremija Radičević in mu strgala se spodnje hlače s telesa. Neznane se je v tem trenotku prezentiral visoki zbornici, ministrom, poslancem, gale- rijam in sami kratki in pomaza- ni košulji. Da bo situacija dovedena do najvišje kulminacije, so blizu stoječi poslanci pograbili neznanca in ga dvignili v zrak. Z uprav neverjetno mirnostjo so ga okrenili najprvo proti mini- strskim mizam in kazali mini- strom razgaljene, od udarcev iz- mrcvarjene dele pretepenega ob- činskega uslužbenca Ristića. Po- tem so nesrečnega okrenili proti diplomatskim ložam. Rezki kri- ki onesvečenih dam na gale- rijah so za hip presekali kaotično vptje spodaj v dvorani. Ves ta prizor se je odigral z bliskovito naglico. Opozicija je kričala: "Evo, to je vaše delo! Morilci!"

Ministri so razumeli situacijo, prebledeli kot sveče in s klonje- nimi glavami v uprav dramatič- nem "genzemašu" zapustili skupščino dvorano.

Papirniški kartel v Jugosla- vij. Kakor poročajo časopisi, so vse papirniške tvornice v Jugoslaviji upostavile skupni kartel, ki bo določal skupne cene in razdelil razprodajo. — Papir- niški delavci, ali imate tudi vi trdno enotno organizacijo?

Uboj v silobranu. Dne 23. februarja je pristorkil pred po- rotniko v Ljubljani v težkih škornjih hlapec Joža Lebenič- nik.

Fant, ki je star 26 let, je bil obtožen, da je lani 26. decem- bra Franceta Hribarja dvakrat udaril s trikljem, da je leta- val odtrpanja možganov u- mrl. Obtoženec in ranjki Fran- ce sta služila skupnega gospo- darja Toneta Burkeljca v Lažah. Joža je bil vedno precej obla- sten, a sicer štedljiv in priden delavec. Obtožnica je navajala, da je bil na Franceta jezen, ker ga je gospodar vzel za poslovod- jo svoje lesne trgovine. Kritič- nega dne bi bil moral obtoženi zapustiti službo pri Burkelju; čeprav ga je gospodar pregovar- jal, naj ostane, je vendar skle- nil oditi. Novega hlapca Janeza, ki je ta dan nastopil službo, pa vendar ni mogel pustiti v miru; kar na lepega ga je v hlevu obr- cal, da je leta pobral svoje stva- ri in takoj odšel.

Usodni večer je bil v Burkel- čevi gostilni tudi France Hri- bar v družbi svojega brata An- tona in Viktorja Remšaka ter Fr. Baloha iz Tuhinja. Ko se je družba vračala domov, je pri Burkeljevcih ograji naletela na Lebeničnika, ki je skušal s suk- njem obraz zakriti, pod suk- njem pa je držal triklj. Po- kojni France mu je ukazal, naj gre spat, kar pa ni hotel storiti. Ko se mu je Hribar približal s svojim bratom Antonom, ga je Lebeničnik udaril s trikljem en- krat po ramu, a drugič po glavi, da se je ta zgrudil in 31. decem- bra umrl. Dobil je na glavi ve- liko razpoko in lobanja je bila vrta.

Obtoženec se je zagovarjal s silobranom. Porotnikom sta bili stavljeni dve vprašanji: prvo glavno gle- de hudodelstva uboja, a drugo eventualno, ali je obtoženi pre- korail meje silobrana.

Po kratkem posvetovanju so porotniki soglasno potrdili glav- no vprašanje o krivdi, nakar je bil Joža Lebeničnik obsojen na 15 mesecev težke ječe.

Publika, ki je z obtožencem dokaj simpatizirala, se je globo- ko oddahnila in zapustila dvo- rano.

Britski špijoni aretirani v Letviji.

Riga, 18. marca. — Letska so- cialistična vlada je odredila splo- sen pogon na biveše ruske oficir- je, ki opravljajo vojnusko služ- bo za Anglee in druge sovraž- niki sovjetske Rusije. Letska vlada pa ne ve, kaj bi naredila z aretiranimi beluharji. Rada bi jih izgnala, a ne te kam, kajti spadajo ne nikamor kot v Ru- sijo. Navsezadnje bodo morda poslani v Rusijo, kamor se pa branijo iti z vsemi štirimi.

RAZNE VESTI

ZDRAVILO ZOPET ŠKRLA- TICO PATENTIRANO.

Serum gre v promet za javnost.

Chicago. — Dr. Dick in nje- gova žena sta dala novo serum ali zdravilo zoper skrlatice jav- nosti na razpolago. Sicer so ju nekateri britski kritiki obdolžili, da sta obrnila stvar v privatne interese, da napravita s tem zdravilom denar. Toda to sta ona dva odločno zanikala stoči v McCormick Institutu za pre- iskavanje vzrokov bolezni.

Ko je bila pred tremi leti prvič objavljena iznajdba seru- ma zoper skrlatice, se pač ni nikdo zanimal, da bi stvar pri- držal zase ter delal dobičke s tem. Toda takoj so se pa poja- vile razne stranke, ki so spravile na trg razne preparacije, ki so bile podobne pravi, a seveda niso učinkovale, so bile slabe kakovosti in niso bile uniform- ne.

Radi teh dejstev se je zdelo iznajditelju serumu in drugim avtoritetam medicine potrebno, da ščitijo javnost pred potvor- bami in slabimi, brezpomembni- mi preparacijami mazačev. V to svrhu so organizirali potreben komitej, ki je spravil stvar v pravi tir. Odkritje je dal radi tega iznajditelj patentirati a temu, da je omejil izdelovanje serumu na vladne laboratorije.

V teh laboratorijih se izdeluje tekočina, ki je edino učinkovita. Kar je ni prodane direktno za- slučaje skrlatice, jo porabijo v nadaljne raziskovalne svrhe skrlatice ter za imunizacijo vsa- ke ustanove, ki vpraša za serum proti skrlatici.

Ta izjava iznajditelja potrju- je dober namen, da se ni stvar radi dobičakeljnosti omejilo in patentiralo, pač pa radi mazač- ke medicine, ki jo je najti vse- polno po velikih kakor tudi po malih mestih.

FRANCIJA DOBER TRG ZA AMERIŠKE AVTE.

Najbolj jim ugaja šestcilind- ski tip raznih ameriških tvrdk.

Pariz. — Izmed vseh avtov izdelanih v raznih deželah sve- ta, se Francozom najbolj dopa- dejo avti ameriškega izdelka. Dejstvo, da se v Ameriki pro- ducira največ in najrazličnejših tipov avte, kakor tudi dejstvo, da so še precej povoljno dovr- šeni in opremljeni z raznimi drobnarijami, to dejstvo se je priljubilo Francozom, da kupi- jejo ameriške avte.

Veliko število avtov raznih vrst gre vsak teden v Francijo. Največ pa jih je takih, ki imajo šest cilindrov, ker Francozom se ti zde najpriljubnejši za njih ceste. Glavno pri tem pa je to, da niso predragi, kakor so avti z osmimi cilindri.

Lahkota operiranja, komfort avtov in hitrica motorja so se tako priljubili Francozom, da jih imajo najraje, rajši kot avte francoskega izdelka.

Največ avtov prodanih v Franciji je tistih, ki imajo cene od \$900 do \$1.500. To vest je obelodanil državni trgovski de- partment.

Governor ne mara udobne ječe.

Lansing, Mich. — Michigan- ski governor Green zahteva od državne legislature, da odbije prvotno odobrenje 12 milijonov dolarjev za zidavo nove državne jetnišnice, ker ta vsota je pre- velika. Ječa bi bila preveč udobna. Zgledala bi bolj kakor kaka višja šola. To pa ne gre, pravi Green, ker morilec, tatovi in drugi zločinci pač ne zaslu- čijo tako udobne palače.

Pretep v ruski katedrali.

Minsk, Letka, 18. marca. — V tukajšnji cerkvi sv. Petra in Pavla je večerj divjala furijo- na bitka na pesti in s palicami med pristaši takozvane žive cerk- ve in stare ortodoksne. Bitke se je udeležilo tudi več duhov- nov. Okrog 20 oseb je bilo tako tepenih, da so jih morali pejsati v bolnišnico.

Vladno reguliranje mehi- ških privatnih šol

Federalno nadzorstvo se je iz- kazalo učinkovito.

Washington. — Zvezni biroj za izobrazbo je pravkar prejel kopije regulacij, ki so v veljavi v Mehiki za privatne šole. Vse šole bodo morale do 31. tega meseca podati vladi odgovornost delovanja ter dovoliti vladi, da bo imela ona vso pravico kon- trolirati jih.

Prva zahteva zvezne vlade je bila, da morajo vse privatne šole se udati ter prijaviti svoja delovanja po predpisih zvezne vlade, če ne marajo zgubiti pravice poduka v privatnih šolah. Ako se avtoritete ne bodo do o- menjenega časa prijavile vladi, tedaj jih vlada takoj zapre, ozi- roma prevzame in jih odpre pod vladno kontrolo.

Kakor vse izgleda, se bodo vse privatne šole podale in uklo- nile vladnemu zakonu, kajti že do sedaj se jih je prijavilo večje število, in to že takoj prve dni, odkar je zakon stopil v veljavo. Vladno nadzorstvo se je izkazalo v prijavljenih privatnih šolah zelo učinkovito. Vlada bo tudi gledala na to, da bo učenje uni- formirano, kot ga imajo skoro vse države v Evropi. Amerika je menda edina večja država, ki ni- ma izenačenega ali uniformnega poduka v šolah, ne v javnih pa tudi ne v privatnih.

Mehiška vlada je v resnici edino prava vlada za ljudstvo Mehike. Vlada ne skuša samo povzdigniti svojega ljudstva iz- pod tiranije cerkvene hierarhi- je in kapitalističnega tlačan- stva; ona se je odločila, da to- takoj izvrši, ker se zaveda, da mora njeno ljudstvo biti avobod- no pijavk, ker šele tedaj se bo moglo povzdigniti.

AMERIŠKA TOBAČNA INDU- STRIJA.

Prešlo leto je prinesla ta indu- strija lepe novice.

Chicago. — Ameriška tobač- na industrija v preteklem letu se je nenavadno dobro obnesla. V vsej svoji zgodovini ni imela kompanija Ameriške tobačne zadrage toliko dobička kot ga je imela v preteklem letu.

Cistega dobička je imela ta kompanija nad 22 milijonov dolarjev. Plačala je vse davke in naklada — in ostalo ji je le- pih novcev. Delavci pa so bili seveda — kakor v drugih indu- strijah — plačani prav po bera- ško. Prosperiteta je bila v zad- njem letu za marsikatero indu- strijo najboljša. Za delavce pa je bilo lansko leto še precej še- pavo.

Cene pridelkom in izdelkom na trgu so visoke, mezde delav- cev pa so vedno nižje. To seve- da kaj lahko pojasni vsakemu, zakaj imajo kompanije velikih industrij tako velike dobičke.

"Times" o diktaturi v Jugoslaviji.

Londonski Times od 8. febr. prinaša uvodnik "Prerivanje v Jugoslaviji." V članku se bavi s težavami jugoslovenskega parlamenta in vidi vzrok teh tež- zav v proporcionalnem volil- nem redu. Med vsticami blesti reakcionarni nasvet, naj se ta proporcionalni volilni red ukine. V izjavi ministrskega predse- dnika Uzunovića "mi smo pri- pravili opustiti realni parla- mentarizem" — vidi list groz- njo vladati brez parlamenta. V Jugoslaviji pa je vsaka vlada brez parlamenta — istovetna z vladno vojaštva in njegovih po- litičnih zaveznikov. Diktature, pa tudi strakotracije (vojaške diktature), Evropa ne gleda pri- jazno. Geografski položaj Ju- goslavije in neuspeh njenih državnikov, ki so ometani z nacio- nalnimi predsodki in tudi s taj-nimi političnimi vpivi, vdhajni zaupanje pri sosedih Jugosla- vije, kar bi lahko dalo Jugoslaviji realno hegemonijo na Balkanu, — vse to priča o stalnem strahu ki ga moramo imeti pred ena- stavnimi polomom parlamenta- rizma.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jdnota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBEK:
Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7 Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zaverternik, upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBEK:

Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridge- way Ave., Chicago, Ill.

FOROTNI ODBEK:

John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trécl, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 41, Park Hill, Pa.; Anton Šular, Box 104, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODBEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 120, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. 8, Box 88, Pittsburg, Kans., za jugozapad; Frank Klus, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. zap.; John Go- lob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medve- ček, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hrant, 555 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združiteni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Olip, 2436 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gashel, 3952 So. Broadway, Denver, Colo.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naslovijo: Pred- sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniško tajni- štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law- dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, žigar naslov je zgornj.

Val prišli na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Val dopisil in drugi spisi, naznanila, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Nesreča na nadulčni železnici.

Chicago. — Vlak nadulčne električne železnice je v četrte zvečer kolidiral s praznimi ka- rami, katere so premikali na stranako nadulčno prago nad Wells in Kenzie ul. Ponesrečen vlak, ki je bil natlačen z delavci, ki so se vračali domov iz down- towna in južnega dela mesta. Pri koliziji so trije vozovi sko- čili iz tira in trinajst oseb je bilo ranjenih. Motornik John Con- way, ki je najbolj ranjen — obe nogi ima zlomljeni — je dejal, da je njegova krivda. Ni pazil na svarično luč na progi.

Rumunija postavi spomenik Mussoliniju

Dunaj, 18. marca. — Iz Buka- rešte poročajo, da je rumunska zbornica sklenila postaviti spo- menik italijanskemu diktatorju Mussoliniju iz hvalečnosti, ker je Italija priznala aneksijo ru- ske province Besarabije. Spome- nik bo postavljen v Kišinevu, glavnem mestu Besarabije. Bu- kareški mestni svet je tudi skle- nil, da ulico Strada Romana pre- krsti v Strada Mussolini.

Zakaj "pade" prvoletnik v šoli?

Chicago, Ill. — Superinten- dent detroitskih šol je dejal tu- kaj, da večina prvoletnikov na višjih šolah "pade" v študijah, ker se preveč zanima za atletske igre, filme, jazz godba in doba je tudi v dobnih meri kriva tega "padanja" obojega spola na višjih šolah.

Izvoz žita narašča.

Washington, D. C. — Kakor naznanja uradno poročilo, je v tem mesecu pričel zelo narašča- ti izvoz žita iz vseh glavnih a- meriških pristančih. Prvi in dru- gi teden tega meseca je izvoz presegal vse prejšnje prešlih let.

Nesreča v premogovniku.

Libertyville, Ind. — V premo- govniku Shirkey No. 1 v bliž- njem Shirkeyvillu se je v četr- tek utrgala železna vrvi in vzpe- njalca je padla na dno. K sreči ni bilo nikogar v vzpenjači. Okrog 500 rudarjev je moralo plezati iz jame po zrakovodu.

Portugalska križarka dospela v Sanga.

Sanga, Kitajska. — Dne 10. marca je dospela portugalska križarka "Republica" v to me- sto. Uradno poročilo je prejel vojni arad v Washingtonu.

Komisija bo študirala projekt Boulder jezera.

Washington. — Tajnik notra- njih zadev Work bo imenoval posebno komisijo, ki bo prouče- vala vodne ale pri projektu Boulder jezera na Coloradol reki.

PREDAVANJE O JANU HUSU.

Jugoslovensko prosvetno u- družjenje bo s svojo "Slobodno govornico" priredilo javno po- vestno-znanstveno predavanje v petek dne 25. marca v lastnih prostorih na 1345 W. 18th St. v Chicago. Predmet predavanja bo Jan Hus. Govoril bo B. Mi- lošević, urednik "Novega Ro- da". Na predavanje so vablje- ni vsi Jugoslavlani iz Chicaga in okolice. Začne se ob 7.30 zve- čer.

Odbor "Slobodne govornice."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Feb. 28-1927) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru- štvni tajniki in drugi za- stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Ci- cero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Elane \$5.50.

Za Evropo stane za pol le- ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Jules Verne:
Z zemlje na luno

(Dolje.)

Zabodnja.

Strahovit padec 8296 lig je pričel in potovalci so imeli veliko opravila. Ne samo to, da je bilo treba prestaviti odbijalni pod, čeprav jim je pošlo veliko vode in bi jim ne služil več tako dobro kakor pri odhodu z zemlje, in prestaviti je bilo treba tudi raketne odbijnike.

Ta slednja priprava se je sestojala od dvajsetih malih ječlenih pušč, pripravljenih tako, da so bile pritrjene na dno pro-

jektla. Nameravali so jih izstreliti ob ravno tistem trenutku, ko se projektil približa površini lune.

Nekaj je vzmirljalo Barbicane. Namesto da bi projektil padel, kakor je bil namenjen prvotno, z rilcem proti luni, je očitno letel v poševni smeri, kakor da bi se upiral sili gravitacije. To je bilo nemogoče pojasniti.

"Jasno je," je rekel Miha, "da smo bili na nek način odvrnjeni od prave poti."

"Jaz menim, da veliki kanon ni bil pravilno namerjen," je pristavil Nicholl. "Najneznat-

nejša pomotica napravi tu velikanško razdaljo."

"V napačno smer bremo," je rekel Barbicane, "toda zakaj, jaz ne vem in tudi uganiti ne morem. Ali znaki na luni jasno kažejo, da je ne bomo dosegli."

Več časa niso spregovorili besedice, temveč samo gledali skozi okno, na eni strani luno, na drugi sonce. Čez pol ure je Barbicane prekinil molk z nekakim razkačenim glasom:

"Vsa tajnost leži v tem, da je asteroid, katerega smo malo minut po zapuščanju zemlje srečali na poti, izprevrgel našo smer, tako da smo zgrešili cilj."

"Ampak, saj se nas ni niti dotaknil," je rekel Miha neverjetno.

"Za našo dolgo pot 84,000 lig

je treba čisto malo vpliva, da se spremeni tek."

Nichollu se je zdaj zdelo neverjetno, da bi ne dosegli cilja, kamor so bili namenjeni. Zatrejal je in pravil Barbicanu ter računal, toda dejstva so bila vendar drugačna.

"Prav gotovo je, da ne padamo," je rekel Barbicane. Centripetalna sila nas drži pod vplivom lune, a centrifugalna sila nas neprestano drži proč od nje."

Rekel je s takim glasom, da ni bilo mogoče ugovarjati. V razdalji ni bilo več kakor šest sto in petdeset milj in šli so počez nad površino lune, katero so gledali z instrumenti, ki so prinesli površino tako blizu, da so jo videli kot bi jo s prostimi očmi, če bi bila petnajst sto vatlov daleč. Novost, ki se jim je nudila pri tem pogledu, je vplivala nanje, da so pozabili na vso skrb in razočaranje.

Tiste noči ni niti eden izmed potovalcev počival. Njih oči so bile kakor priljepljene na steklo, skozi katero se jim je nudil čuden, nenavaden in imeniten razgled. Pluli so nad ogromno planoto, zelo gladko, brez gričev in dolin. Zdelo se je, kakor da bi bil to ravan izravnan velik valjar. Dalje proti severu se je prizor spreminjal in pluli so čez pokrajino, ki jih opazovalci imenujejo Morje viharjev, planjava, ki je izgledala kakor ogromno jezero, razburkano zaradi viharja in nenadoma zmrla. Ko so v hitri preleteli to, so videli pod seboj ogromno obrobjeno goro, devet tisoč čevljev visoko, ki se je skoraj navpično dvigala nad ravno planoto. V daljavi so videli steele in dupline, kakor jih je opisal zvezdoznanec Kepler, kateri jih je smatral za izklopine inteligentnih človeških bitij, pa so zapazili, da v resnici to niso nič drugega kakor velikanška žrela vulkanov.

Ko so ob pol dveh opazovali lunino površino, je Barbicane izjavil, da so nad luno pet sto milj in da potujejo v smeri, da jim ne bo mogoče pristati na luno, toda potujejo pa s tako hitrostjo, da ni mogoče pojasniti vzroka. Dve uri pozneje so bili tri sto milj od lune in naravnost nad takozvanim "Črnim jezerom", kar je velikanško žrelo. Ob šestih pa so opazili lunin tečaj. Gnešli so se ob oknu, skozi katerega so najbolje videli njegovo belost v velikanškem polkrogu. Dolgo se niso mogle njih oči privaditi temu blešku, ki pa je nenadoma izginil. Tedaj je nastala taka tema, da se jim je zdelo, kakor da bi oslepli.

Slišati je bilo glas Barbicane, ki je vzkliknil resno, a odločno: "Prešli smo v dolgo noč." Njegove besede so se zdele tovarišema prepričevalne, ali moral je na njuno prošnjo pripovedovati dalje. Pojasnil je, da zdaj plujejo nad lunino površino, katere prebivalci na zemlji nikdar niso videli. Takoj nato pa so se začeli ukvarjati z negotovostjo položaja v bodočnosti. Računati so pričeli na potrebo varčevanja s plinom in za skrbnost pri zračnem aparatu. Najbolj pa jih je imelo vprašanje, kako je to mogoče, da so šli nad lunino površino samo v razdalji kakih petindvajset milj, pa projektil ni padel na luno. Pod kakšnim čudnim vplivom pa je konica, v kateri se nahajajo? Ali bo šla dalje proč od lune, katero zgreši, da bo ostala izgubljen potopnik v vesoljni praznini? Še huje je bilo, ker v brezdanji temi, v kateri so se zdaj nahajali, niso mogli stvari opazovati in ne računati na njih napredek. Seveda so videli proč od lune razna ozvežnja nepoznane velikosti in razdalje, toda v druge neprimliko so prihajali. Čuden in gost led se je kmalu strdil na notranjščini šipe, kajti sonce ni več grelo. Toplomer je pokazal samo eno stopinjo Fahrenheit. Njih prsti so otrpili in celo njih dihanje se je spreminjalo v sneg. Barbicane je bil prisiljen riskirati in iznova prižgati plin. Toda navdušenje, ki je bilo lastno znanstveniku in predsedniku Strelskega kluba v Baltimore, ga ni zapustilo. Najbolj je bil radoveden,

kaka je neki temperatura zunaj. Zato je medtem, ko sta tovariša pripravljala hrano in vročo kavo, pripravil toplomer, da ga bo za trenutek postavil zunaj. Toda bil je res komaj trenutek; ko je čisto malo odprl okno, že je udaril noter tak silen mraz. Po dolgem obotavljanju so toplomer zopet potegnili noter in Barbicane je na veliko presenečenje tovarišev bral številko. Temperatura na tem prostoru je bila sto štirideset centigradov pod ničlo, ali okoli dvesto petnajst stopinj Fahrenheitov pod ničlo!

(Dalje prihodnjik.)

IZ DNI POTOVANJA NA
BOŽJO POT.

V starem kraju sem imela čast ali smolo, kakor se že vzame, da sem živela z nekim jako pobožnim sosedom več let pod eno streho. Posloj je lastovala premogokopna družba in je bilo tako urejeno, da smo v enem nadstropju živeli po tri družine. Vsaka družina je imela po eno sobo, vse tri družine skupaj pa eno kuhinjo, če je dočiten skupen prostor zaslužil tako ime. Bili smo torej res skupni sosede, ki si medsebojni odnošaji nismo mogli zakriti.

Moj desni sosed je bil tako pobožen, da se mi je že takrat zdel smešen, kadar je pričel opoldan na glas moliti, ko je zvonilo v cerkvi. Takrat sem rajši zletela v sobo, kot bi mu odgovarjala, kakor je pričakoval. Dasi je bil možek zares pobožen, pa so ga vendar težili grehi, zato se je večkrat odpravil k Materi Božji na Brezje, da mu je očistila kosmato vest.

Omeniti moram, da je pobožni možček strašansko rad jedel meso. Saj smo ga vsi, ker smo ga malokdaj dobili, toda on ga je imel še posebno rad. Za nasladi si je na božji poti kupil v gostilni na Brezjah porčijo dobrega, prekaženega mesa, katero mu je neizgledno dopadlo. Ker je bil slučajno gostilničar v njegovi bližini, ga je vprašal, odkod dobiva tako izvanredno dobro meso. Gostilničar mu prijazno odgovori:

"Iz Zagorja od gospoda Hostnika."

Ta odgovor pa je ubogemu sosedu na mah pokvaril ves apetit, kajti imenovani gospod je bil v naši vasi konjedec (šintar). Da ste ga videli, s kako kislim obrazom nam je sosed pripovedoval svojo nezgodo. Sedaj je baje že umrl, bog mu dušo grej! — Soseda.

V Italiji se obeta dobra letina. Rim. — Kmetijskemu departamentu je bilo naznanjeno, da se obeta Italiji za tekoče leto prav povoljna letina, če ne pride do kake večje vremenske nezgode pozneje v letu, ko bo letina v cvetu.

Tornado ubil osem oseb. Benton, Ark. — Dne 17. t. m. je divjal tornado v tukajšnjem distriktu. Pet naselbin je bilo prizadetih, in kolikor je do zdaj znano, je osem oseb izgubilo življenje, 15 do 20 je pa ranjenih.

Pazite se ko okrevate po gripi, prehladu in flu.

Če se počutite slabotno, nervozno in izmučeno, je to za vas svarilo.

V teh slučajih se dobi novo zdravilo, ki dela čudeže. Če vam ga še ni predpisal vaš zdravnik, kar pojdite do lekarnarja in kupite steklenico tega zdravila, ki se imenuje Nuga-Tone. Vživajte ga par dni in čutili se boste kako hitro se vam vrača zdravje in moč. Naši čitatelji naj zanesljivo poskusijo steklenico Nuga-Tone, ker ista je prijetna priprava, ki hitro povrne moč, ojača živce in telo in dela dobro kri. Daje oživljajoči spanec in fin tek, stimulira jetra in obisti in na prijeten način regulira šoldec in čreva.

Izdelovatelj Nuga-Tone veda tako dobro kaj je ista v stanju storiti za vas v takih slučajih, da prišljijo vse lekarnarje, da za njo jamčijo in vam povrnejo denar, če niste zadovoljni. Ogledajte si jamstvo na vsakem paketu. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah. — (Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"!

Ali ste že začeli

agitacije za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v polnem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji pri prilaženju v to kampanjo. Pričnite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali pa vsaj eno novo.

Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za pol leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS," vredne \$1; za celoletno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLEŠKO SLOVNIČO" vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književne matice" v vrednosti \$2.

Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debelo knjigo "AMERIŠKI SLOVENCI," vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5.

Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naročnike! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Se z agitacijo dokazite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje.

Naročnina je za celo leto \$5, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cincero celoletno \$6.50, za Evropo \$8.

IZPOLNITE IN IŠEŠITE TA KUPON.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloženo dobite naročnino \$....., za katero pošljite Prosveto:

Ime \$.....
Naslov
Ime \$.....
Naslov
Ime \$.....
Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....\$2.00
- Zakon Biogenesije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....\$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančikanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....\$1.50
- Zajedatelj—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....\$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek\$1.00
- Zaplanik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....50c
- "Hrbitenica"—drama v treh dejanjih, a-prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....25c
- "Informator"—knjižica s vsimi potrebni podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo.....20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ENO MINUTO

časa zadostuje, da se odločite za varčevanje.

Ta odločitev vam ne bo prihranila samo skrbi in težave za starost, temveč vas privede tudi k cilju, katerega si želite.

Storite to, kar je že milijone naprednih in marljivih ljudi storilo.

VARCUJTE! VARCUJTE! VARCUJTE!

in vlagajte pri

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

VARNA BANKA ZA ULAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV

Izlet gospoda Broučka
v XV. stoletje

Češki spisal Svat. Čech.—Poslovenil Stanko Svetina.

Globoko si je oddahnil, kakor bi se mu zvalil težak kamen od srca, in s pomočjo Wuerflova je zlezal oprezno iz sode. Imel je ude kakor zlomljene in glava mu je bila težka. Tudi njegova obleka je bila valed nečistega sode ysa umazana.

"Lepi so, lepi!" je konstatiral očitačo gostilničar. "In zdi se mi, da so vlovili tudi krasen nahod. I no, saj ni nič čudnega — celo noč v mokrem sodu!"

"E, tega sem dobil v spalnici ali pri mrzlem prenočišču v Žižkovu," se je jezno odrezal gospod Brouček.

"V spalnici? Na Žižkovu?" je osuplo ponavljaj gostilničar in je gledal gosta, kakor da bi dvomil, ali ima eden kolešček preveč ali enega premalo.

Toda gospod Brouček ni hotel za sedaj prav ničesar povedati, ampak se je ozrl po svojem klobuku, ki je tudi ležal k sreči za sodom na tleh, v prav slabem položaju.

Wuerfel je odpeljal gospoda Broučka v gostilniško sobo in je poklical tudi gospo Wuerflovu, na kar sta ga oba začela vpraševati kakor za stavo, da bi si s tem olajšal svoje začudenje nad izvanrednim dogodkom. Slednjic je prišlo gostilničarju na misel to, o čemur smo se zmemili že v drugem poglavju. Gospod Brouček je najbrže ponohi po poti zašel in ni šel skozi pred-sobo na ulico, ampak je zabredel na nasprotno stran k stopnicam, po katerih je menda prišel po kakem čudnem naključju na dvor in v stari, dosluženi sod, ki stoji tam v kotu, na gorenjem koncu odprt in kamor se nateka dežnica. Drugače se to baje ni moglo zgoditi; edino ko bi bil gospod Brouček zopet zašel na mesec in od tam valed kake privlačne sile padel nazaj naravnost v omenjeni sod.

Naš junak je samo zmigaval z glavo in s tem odgovorjal, toda glasu ni dal od sebe nobenega.

Medtem, ko je gospa Wuerflovu pripravljala v kuhinji nekaj gorkoga in krepčilega, je slekel gospod Brouček na gostilničarjev opomin svojo onesnaženo obleko in se je ogrnil v plašč gospoda Wuerfla. V tem zgodnjem času — naš moderni Diogen je zapustil svoj sod ob sedmih zjutraj — ni bilo k sreči na vikarki nobenega gosta.

Sele ko se je gospod Brouček z okusnim zajutrekom pokrepčal, popil dva vrčka pizenca in se zopet oblekel v svojo osnaženo obleko, se mu je pri tretjem vrčku razvzpljel jezik. Mogel je povedati vsaj glavne obrise o svojem čudnem dogodku. Gospod Wuerfel je sicer osupel poslušal, toda hkrati je majal z glavo, kakor bi ne veroval in je bil na koncu odločno proti temu, da bi bila v gostilniških prostorih ali kje blizu kakšna luknja, skozi katero bi lahko padali gostje v srednji vek.

Na njegovo prošnjo pribijem z ozirom na bojazljive goste vikarke doslovno njegov protest in dodam, da se je pozneje sam gospod Brouček po skrbnem raziskavanju prepričal o popolni varnosti vikarke in njene okolice; toda vključ temu ostaja tudi on pri svojem in da ja vsem znanec podzemeljskega stavbarstva v premislek, ako je mogoče priti iz Wuerflove gostilne v globoki tajni hodnik pod Vitavo drugače kakor skozi luknjo.

Gospodu Broučku je žal, da je vohod v podzemeljski hodnik tako naenkrat zginit brez sledu, toda tega mu je žal le z ozirom na ogromni zaklad kralja Vaelava — od katerega podari v slučaju, da se vendar najde, velik del društvu čeških pisateljev "Maju" in si s tem pridobi za pisatelje gotovo več zaslug nego s kako objubljeno kritiko o sedanjih literarnih krizi. Drugače mu pa prav nič ne diši pogledati drugič skozi ono luknjo v petnajsto stoletje in ne svetuje niti bralcu napraviti takega izleta.

Vključ kuram po pol groša, lososom, medicini in nekterim drugim ugodnostim srednjega veka je zapustila doba husitska v gospodu Broučku zelo slab utis, nele valed pomanjkanja vžigale in vilice, merila časa s sipo, metlice za lase, moškega krila in podobnih barbar-skih neumnosti, ampak tudi valed drugih, še mnogo slabših stvari.

Gospod Brouček ni nasprotnik takozvane-ga rodoljubja, dokler ostane to v gotovi meri; naj Čehi govorijo med seboj češko, hodijo v češko gledališče, naj podpirajo češka društva, naj ustanavljajo narodne slavnosti in naj ma-

gari zbirajo denar za narodna podjetja — seveda nikdar pri hišnih posestnikih, ki si ne morejo privoščiti v sedanjih hudih časih takih nepotrebnih izdatkov. Drugače pa je vrgel gospod Brouček sam, kakor smo že povedali, lepe krajcarje narodnim strelcem za Osrednjo matico in je bil tudi dvakrat na narodni slavnosti, kjer je izpil na tihem piva za pet kričočih narodnjakov.

Ampak tako, kakor husiti, da bi človek iz rodoljubja ali iz kakakega drugega namena daljal svoje premožetje ali celo svoje življenje, to je vendar gotova blaznost. — Vsak razumen človek mora le hvaliti, da je gospod Brouček prestopil od Pražanov k Taboritom, ker se mu je zdelo, da si s tem svoj položaj zboljša (to je bilo krasno zboljšanje!) in da se je izdal pred domnevanimi nemškimi križarji za Nemca, da bi tako ohranil narodu svoje življenje. Za podobne stvari imamo sedaj kvečjemu papirnat častniškarski sramotni oder, ki je zgubil valed neprestanih, izdajalstev naših politikov skoro ves vpliv. Ako bi sedaj vsakega, ki tako dela, vrgli namesto v častnike takoj v sod, bi postalo hitro izdelovanje sodov najbolj izdatna obrt.

Skratka: Husiti so bili prismojtni fanatiki, daleč od tihoga, skupnega narodnega dela, veselili so se le prešernega boja s kiji in cepi, prirejali so nedostojne demokracije in kompromitirali s svojimi neumnostmi češki narod v najvišjih krogih. Narodnjaki dosežejo svoje cilje le z mirno previdnostjo, kar najbolje dokazujejo na primer Madžari, ki so s svojo mirnostjo dosegli vse, kar so si bili mogli želeli. Zato dobro delajo med nami oni, ki nas neprestano opominjajo k miru; saj smo mi Novočehi, kakor je znano, preveč ognjevitni in divji in bi drug drugega ne vzdržali bogve kaj bi še vse v svoji divjosti napravili!

Največ pa so škodili husiti češki stvari s svojim nerazumnim odporom proti nemščini s tem, da so prvič zlomili moč drugega deželnega jezika za dalj časa, drugič da so spodili odtod celo trumo Nemcev in se s tem otresli vsake priložnosti za nemško konverzajo, brez katere se nihče pošteno ne nauči nemščine. Ko bi to moglo biti drugače! Danes bi gotovo že vsak Čeh govoril nemško, kakor bi z bličem pokal in rodoljubom bi ne bilo treba tako trudapolno skrbeti za ohranitev in razširjanje nemškega jezika med Čehi.

Poleg teh, za cel narod prevažnih izkušenj si je pridobil gospod Brouček s svojim izletom tudi nekatere jezikovne podrobnosti.

Ko udari ura v zvoniku sedem, sedi navadno "pri petelinu", (vikarke se od spominskega julija nekako ogiba), otrese tam ob "pragu" sneg s "plašča" in škornjev", na jedlinem listku si izbere z veseljem pečeno "kuro" ali jezik s spolzko "šalšo", vzame si k temu slani "rogaček" in pri osmem "bokalu" začne modrovati o jabolčnih "varmužih". Globoko se tudi zamislili, tiha melanholija ga objame, iz njegovih prs vro težki vzdihli in včasih se mu zaveti tudki solza v očesu — skratka pojavijo se vsi znaki nesrečne ljubezni. Zdi se mi, da ga v takih trenutkih obide brezmejna žalost bidisi po staročeški medicini ali po zali Kunki. V tem drugem slučaju bi bil morda najnesrečnejši ljubljeneec na svetu in za svoj zakrknjen samski stan kaznovan na tako krut način, da bi si bolj krute kazni ne mogle izmisliti niti ljubeznive bralke.

Poleg onih moralnih posledic, je imel gospod Brouček od srednjega veka edino ta gmotni dobiček: nove podplate svojih čevljev. Mu je tem ljubše, ker jih ima popolnoma zastoj; dolg husitskega čevljarja je že davno zamolčan. Gospodinja (ki jo je gospod Brouček vseeno na njen god iznenadil z darom v podobi predpasnika, ker se je na nerazumljiv način vrnil v novi vek že dne 13. julija, torej pred obletnico bitke na Žižkovu) ga je sicer opozorila, da so omenjeni poplati popolnoma taki kakor oni stari, a katerimi je šel gospod Brouček pred enim dnevom na Hradčane, toda naš junak jo je zmagovalno zavrnil, češ da delo iz petnajstega stoletja ne more sploh biti kakor novo in da že sama eksistenca teh podplatov priča o imenitni temeljitosti staročeških čevljarjev. Ta trpečnost je že pripravila v obup gotovega profesorja, ki si je izposlil husitske podplate, ko bodo raztrgani, za znanstveno preiskavanje — kdo pa more vedeti, če ne najde v njih kake koščke naših rokopisov. S tem bi bil nesrečni spor končan, kakor bi odrezal. Toda podplati se nočejo in nočejo raztrgati in zato bodemo še bogve kako dolgo čakati na konečni zagovor dotičnega gospoda profesorja.

(KONEC.)